

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: Udrag fra I Sverrig

Citation: Andersen, H. C.: "I Sverrig", i Andersen, H. C.: *I Sverrig*, udg. af Mogens Brøndsted , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2003, s. 146. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaisverrigval-shoot-idm140454473133200/facsimile.pdf> (tilgået 05. maj 2024)

Anvendt udgave: I Sverrig

funderes: religionen. Al skepsis skal døves, og barnefromhedens møde med døden fremmanes i det milde billede af *Baldstemoder* (V, genoptryk fra 1845) og hendes fredelige borngang efter at have fortalt en lang og dejlig historie. Rosen er nu et kærlighedsminde fra ungdommen, visnet og dog magisk forynget gennem hendes tårer, og øjnene selv, sjælens spejl, skal aldrig kunne ældes. I slutningslinjerne herom går fornyelsestanken i ét med opstandelsestroen: »*Olse kunne aldrig dø!*» vore skulle eengang see hende, ung og smuk, som da hun første Gang kyssede den friske, røde Rose, der nu er Støv i Graven.« De af Andersen udhævede ord stammer fra et barn, digteren Hauchs lille datter, der selv var død ved samme tid som eventyret blev skrevet;⁷ det er børnenes naive fortrosthed der udbygges og medføres som et styrkebælte for den voksne.

Vi er nu rustet til at møde de negative faktorer, forbrydelsen, fattigdommen og hvad der i denne forbindelse er værre endnu, glemelsen. Det sker i de tre følgende øjebliksbilleder fra fienden mod nord.

Først *Guldfængslet* i Mariestad (VI). Det ondes realitet mildnes – som siden i *En Historie* – ved at blive opløstet ikke som forbrydelse, men som forvildelse. Vi ser en ulykkelig barnemorderiske, et par unge hesteryde, den ene endnu dreng; til sidst en stakels tjenestepige uden kondition (7), her ligger skylden altså udelukkende hos samfundet. Og de gradvise fremskridt vises ved sammenstillingen af fortidens brutale fangekarne med den nye humanere fængselstype, hvor der er lys og luft; og »hvor Solstrålen mildt lyser ind til den Fange, vil ogsaa Strålen af Gud lyse ind i Hjertets. Saadan munder stykket ud i religionens trost, givet med solstrålebilledet som vi husker fra kirken og skal møde på ny i nonnens klostercelle og i præstens sengeskammer (VIII, XIII).

En anden art forsonende skær kantes over »svenske fattigdommens – som C.J.L. Almqvist havde gjort med sit essay *Svenska fattigdommens betydelse*. Den bliver nu repræsenteret af et par Tiggerdreng (VII), hvis maleriske skidenhed sammenlignes med Callots folketyper. De er »Skjønbedstæder i det fattige Landskab; og ligesom i det foregående billede bliver den sociale anklage – her mod forældrene for at spekulere i turisternes medynk – skånsomt

indpakket i gæstehelighed. Da drengene jages bort, afskræker det sig at den mindstes beklædning bogtil alene består i søjlgarn; et par endeløse bukser som spøgefuld variation af nendeligheden?

Således har den ørstediske dør-treklang tilsyneladende overdo- vet alle disharmonier: det Sande i form af naturkundskab forjog den gamle naturangst; det Gode gav udblik mod moralsk forbed- ring; det Skønne kunne formåde armoden. Alligevel er næste sats stemt i moll.

Thi hvad hjælper det dersom al menneskelig og jordisk for- måen dog er dømt til engang at svinde hen? Denne vemodige læse forkynder det stille *Wadsena* (VIII), staden hvor der groer græs over de stolte minder. Både den hellige Birgittas kloster og Vasslötteret, et fordums gejstligt og verdsligt magicenter, er bog- staveligt sat ind i en ramme af græstørv: i optaktskitsen, et af nutidshyens ydmyge småhuse med tørvetag og erindrings gam- le mørfile i døren; gennem hende hører vi sagnene og sangene om klostrets og slottets historie, og med hendes lille bytte i sol- nedgangen, hvor et lam græsser på taget, rundes kapitlet af. Her er den symboliske tilrettelegning påviselig, idet fåret på taget ken- gere fremme i dagbogen noteres som et træk berettet fra Dalarna; ifølge en senere dansk rejsende har klymetag og dermed «fårbete» på husene endda været ukendt i Vadsena i mands minde.⁹ Men Andersen har haft brug for såvel græsset som lammet. I første omgang bereder det på kontrasten til fortidens åndelige og mate- rielle rigdom. Birgittinerklosteret, skuepladsen for helgenindens visioner og dønnernes rørende kærlighedshistorier, et valfartssted for hele Europa – og nu en årsrøgeanstalt! Gustav Vasas vældi- ge slot, hvor han med magt bud hjemførte sine dronninger – nu et kommagasin hvor rotter og edderkopper regerer! Hvad bliver til- bage af fromhedens og magtens glorie? Kun den gamle kones søn og viser, altså folkedigtningens genspejling af begivenheder- ne lig soklagens luftsyn over Vättern. Men nærmere set er hendes beskedne hjem idealiseret til et overlevelsens symbol. På hendes tag har en sjælden blomst kunnet vokse, en botanikprofessor ville engang plukke den, men faldt igennem tørvene – og «det friske Græs vover hvor Lærdommen sank». Professorens undergang er ikke tragisk som Sankt Birgittas, men komisk. Og et værligt frugt-